

## SANAYİLEŞMİŞ ÜLKELERDE EĞİTİM POLİTİKA VE UYGULAMALARI

Dr. Zühal CAFOĞLU

**Çok önemli ve hızlı değişmelerin yaşandığı dünyamızda, ülkelerin hemen hepsi ortak problemlerle karşı karşıyadır. Dünyadaki değişim süreci ile ortaya çıkan bu gelişmeler bütün ülkelerde sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal sistemleri olduğu kadar eğitim sistemim de etkilemeye devam etmektedir. Bütün ülkeler için en önemli problemlerden bir tanesi de eğitim sektöründe yaşanmaktadır. Eğitim de hızlı bir değişme ve gelişme ile yüz yüze bulunmaktadır.**

**Çok karmaşık bir sistem olan eğitimin değişmesi de çok zor ve karmaşık olmaktadır (Fullan. Miles. 1992:746). Bu değişmeler, eğitim sistemi içindeki öğelerin amaç. rol ve sorumluluklarında değişikliğe yol açtığı için ihtiyaca cevap verebilecek yeni rol ve sorumlulukların yaratılması ve oluşturulması gerekir (Hallinger ve diğerleri. 1992:331). Değişen dünya düzeni içerisinde eğitim sistemlerinde gereken değişiklik ve düzenlemelerin yapılması eğitim kurlularının bilgi ve teknoloji merkezleri haline getirilerek onların sürekliliklerinin sağlanması eğitim liderlerine düşen en önemli görevler arasındadır.**

**Eğitimde oluşturulacak yeni politikaların ve yapılacak reformların amacına ulaşabilmesi için ülke genelinde ihtiyaç tespitlerinin ve mukayeselerin yapılarak harekete geçilmesi en ideal yolu oluşturacaktır.**

### Çeşitli Ülkelerdeki Eğitim Hareketlerinden Genel Görünümler

**Eğitimdeki değişim rüzgarları 1950-1960 yıllarında başlayan elit eğitiminden kitle eğitimine doğru değişme ile kendisini hissettirmeye başlamıştır". Eğitim alanında problem tespitine yönelik olarak yapılan çeşitli araştırmalar ve hatta kitle iletişim araçlarının, yayınlarının önemli bir kısmını eğitime ve bununla ilgili problemlere ayırmaya başlamaları bunun önemini aciliyetini hissettirmek için yapılan çalışmalar arasında verilebilir. Ekonomide girilen darboğaz maliyet, nitelik ve ücclik boyutları ile ilgili olarak ülkeleri çeşitli araştırmaya sevk etmiş ve arkasından da önemli reform çalışmaları devreye girmiştir.**

**Özel sektörü de eğitim hizmetlerinde aktif olarak çalıştıran ülkelerin önemli hedefleri arasında yer almaya başlamıştır. Asya'daki ülkeler nicelik problemlerinin çözüldüğü gerekçesi ile bundan sonra eğitimin kalitesinin yükseltilmesi, özellikle de çeşitli yeteneklere sahip öğrencilerin geliştirilmesine ve kalitenin yükseltilmesi çalışmalarına ağırlık vermişlerdir (Donohu. 1992).**

**İngiltere ve Amerika, artık faydasız bilgilere eğitim sistemleri içerisinde yer olmadığını ifade edip. bunun yerine öğrencilere temel bilgilerin ve yaratıcı öğrenme modellerinin yerleştirileceğini ifade etmişlerdir.**

Nüfus yapısındaki hızlı artış ve teknolojik ve bilimsel çalışmaların ortaya çıkardığı tablo, hükümetleri eğitim politikası için daha çarpıcı yöntemler aramaya itmiştir. Bunun için meslek geliştirme projelerine bütün ülkelerde ağırlık verilmeye başlanmıştır.

Halis (1994:25) aslında bütün hükümetlerin ne yapacaklarını bilmediklerini ifade ederken, hükümetlerin eğitimin nasıl iyileştirileceği konusundaki ortak bir önerilerinin yokluğunu da vurgulamaktadır. Çünkü ülkeler, yaptıkları eğitim reformlarında birbirlerinin zıddı kararlar alarak uygulama yoluna gitmekte ve asıl önemlisi de eğitim programları üzerinde bir birlik sağlanamamaktadır. İngiltere 1988 eğitim reformu ile merkezileşmeye ve rekabet boyutlarına ağırlık verirken, sistemde de önemli değişiklikler yapmıştır.

Teresa (1992) İsveç'in iç pazarlara yönelik okul sistemini yeniden canlandırılmaya çalıştığını ifade ederken. Danimarka'nın da mesleki eğitime çok fazla ağırlık vererek teknik kolejler için kişi başına finans desteğini başlattığını ifade etmektedir. Japonya değişmeye açık bir sistem geliştirmeye çalışırken. Singapur'un okullar arası rekabeti hızlandırmak için. basan göstergelerinin periyodik olarak yayınladığı. Amerika'nın ise ülke çapında test ve karne uygulaması içine girdiği bildirilmektedir.

Japon eğitim sistemi Singapur'un yapıldığı puan cetveli onaylamazken, ömür boyu eğitim felsefesini baz alarak , eğitim bakanlığın güçlenmesi için yerel yönetimlere yetki dağıtım çalışmaları başlamışlardır (VVooldridge. 1993:5).

### **Japonya**

Japonya şu anda üç ana reform üzerine yoğun olarak eğilmektedir (Donohu. 1992:29). Bunlar:

1. Ömür boyu öğrenimin teşviki.
2. Eğitimde ferdiyetçiliğe artan oranda saygı.
3. Değişmeye açık bir eğitim sisteminin geliştirilmesi.

Ömür boyu öğrenimin temel hareket noktası, mesleki ve okul dışı eğitimi yaygınlaştırmak için düşünülmüş bir çalışma olarak ifade edilmektedir.

Eğitimde ferdiyetçiliğin arttırılmasının eğitim programlarının daha fazla farklılaşması ile mümkün olabileceği düşünülmektedir. Ahlak eğitimi ve öğretmen yetiştirme de reform kapsamında bulunan çalışmalar arasında yer almaktadır.

Japonlar, diğer sanayileşmiş ülkeler ile aralarındaki farkın eğitim ile azalacağını ve bunun yeni sistemleri de beraberinde getireceğini ifade etmektedirler. Japon eğitim sisteminde yapılmak istenen iki potansiyel çelişki den bahsedebilmek mümkündür. Bu bireysel karakterin niteliği, yaraucılığı ve bağımsızlığı ile vatanseverliğin meziyeti. Japon geleneği ve kültürüne saygı. Fakat bunun da yapılabileceği hem de Japon kültürü içinde bireysel karakterin anlamını yaygınlaştırarak ve geliştirmek için birbiriyle bağıntılı öğeleri içice ilişkilendirerek (bunlar, aile, okul, bölge, teşebbüs, millet, kültür ve tarih)

başarmak istenmektedir (Lincicame, 1993; 124). Japon kültürünün özü, bireysellik teorisine göre, her Japon, Japon Mltürünü özümseyerek kendi bilincim geliştirirken aynı zamanda küresel topluma ayak uydurabilen kosmopolitan Japon teorisini de ortaya koymaktadır (Kıda. 1986: 7-12).

Japonlar en büyük problemlerden bir tanesi olarak sınırlan dışında yaşayan ailelerin çocuklarının eğitimi için, ana-babalann ev içerisinde gösterecekleri gayretler üzerinde dururken ve anne - babalara çocuklarının Japon kimliğini geliştinnelerini teşvik etmelerinde ve Japon ötesindeki dünya görüşünü vennelerinde yardım etmeye çalışmaktadırlar. Bu amaçla bakanlık tarafından anne ve babalann ev içi eğitimlerinde, çocuklara nasıl rehberlik edecekleri konusunda çeşidi yayınlar hazırlanmıştır (Lincicome, 1993; 29).

Bütün bu çalışmalardaki hedef Japonya'mn küreselleşen dünyada bir an önce yerini alma çabasından kaynaklanmaktadır. Fakat Lincicome (1993; 151) eğitimde çok fazla politize olmanın bu çabalan olumsuz olarak etkilediğim ifade ederken, küreselleşme kavramın çok fazla politize edilmesinden dolayı içinin bir türlü doldurulamadığını belirtip, eğitim reform hareketlerinin bunlardan olumsuz olarak etkilendiğini vurgulamaktadır.

## **İngiltere**

1987 yılında Margaret Thatcher "Eğitimi problemlerin nedeni olarak değil, İngiltere'nin problemlerine cevap olarak" gönnek istediğini ifade ederken yanmn yanşmacı dünyasında iyi eğitilmiş, yetiştirilmiş, yaratıcı genç insanlara olan ihtiyacı şiddetle vurgulamışür (Coxall, Robins; 1994: 374). Bu düşünceler önemli bir reform hareketinin başlangıcı olmuştur. İngiltere standartları yükseltilmesi ve birtakım kanşıklıkları ortadan kaldılması için 1988 yılında önemli ve köklü bir eğitim reformunu başlaümştir. Bazı yorumculann bunu İngiliz milli kimliğinin dağılmasını engellemek için (Donohu, 1992:48) yapıldığını ifade eünelerine rağmen, teknolojiye hızlı gelişmenin rolü de ilunal edilemez. Bu reform paketinin içindeki öğretim programları çalışmalannnda mesaj .ki eğitime çok fazla yer verilmemesi ve merkeze verilen yetkilerin artırılması 1988 eğitim reform hareketinde eleştirilerin odağı oluştunmaktadır.

Hükümet, yıllardır içinde bulunulan standartları aşındığı gerekçesi ile genç insanlara uluslararası pazarlarda rekabet edecek, ülke ihtiyaçları ile doğrudan ilişkili gelişmiş teknolojik bilgi ve yeteneğinin edinme şansının verilebilmesi üzerinde öğrencilerin, ailelerin, işverenlerin ve kurumların beklediği çeşit ve kalitede eğitim verebilmeyi amaçlamaktadır (İ.E.B.. 1989). Temel amaç:

1. Her seviyedeki yetenekte daha yüksek standartlar.
2. Ailenin okul seçimine katkılannın artırılması,
3. Ekonominin ihtiyaçlarına daha fazla cevap verebilen, orta öğretim soması kurumlara girişin artırılması, eğitim yatırımlannndan mümkün olan en yüksek geçiş hedeflenmiştir.

Başarıyı artırarak için ise.

(Afoğlu

1. Milli eğitim programı, oğrencilerin yetişkinlik devrelerinde ihtiyaçları olan becerileri kazandırıp, oğrencide kaliteyi ve beceriyi geliştirip sürdürebilmesi için tasarlanmıştır.
2. Okulların çok kültürlü toplumların ihtiyaçlarına cevap vermede daha duyarlı olması inancı kabul edilmiştir.
3. İmtihan sistemi performans temelli değerlendirmeye ağırlık verecek şekilde yeniden tasarlanmıştır.
4. Oğreinen kalitesi daha iyi bir seçim ve daha fazla yükseltilmiş yetiştirmeye bağlanmıştır.

Amerika

Amerika da uzun süredir eğitim ile ilgili reform çalışmalarını hızlandırmıştır. 1981 yılında "Eğitimi Geliştirme Milli Komisyonu" kurulmuş ve şu konular üzerinde ağırlıklı çalışmalar yapılmıştır:

1. Amerikan okullarının diğer gelişmiş ülkelerdeki okullarla mukayesesi.
2. Oğrencilerin lisede oğrendikleri ile yüksek oğrenim kurumlarının kabul şartları arasındaki ilişki.
3. Yüksek oğretimde basan sağlayan eğitim programlarının tespiti.
4. Son 25 yılda meydana gelen toplum ve eğitimdeki başlıca değerikliklerin oğrenci başansını ne derecede etkilediği.
5. Eğitimde kalitenin yükseltilmesini sağlamak üzere üzülmesi gereken problemlerin belirlenmesi.

B çalışmalardan sonra "A Nation At Risk" adı akında yeni bir rapor niversite oğretim üyelerine eğitimdeki problemlerin tespiti amacı ile hazırlanmış, ama değerien geleneksel mesleklerin yerlerine her gün hızlı bir şekilde yeni mesleklerin gelmesi ve iş dünyasına uygun olarak eğitimin verilmeyişi hala problem olarak verilirken bu reformun da zm getinmediği ifade edilmektedir (Schneider, 1994; 161.164).

Rapor şu konuların içerisinde;

1. Lise bitirme şartları zorlaştırılmalı, oğrenciler diploma almak için İngilizce, matematik, fen, sosyal ve bilgisayar alanlarında temel kazanmalıdırlar.
2. Yüksek oğretim kurumları akademik performans ve ahlaki davranış açısından daha çok beklentiler içinde olmalı, daha yüksek ve olebilir standartlar geliştirilmelidir. Ayrıca bu kurumlar giriş şartlarını ağırlaştırmalıdırlar.
3. Günlük oğretim süresi daha iyi kullanılmalı veya oğretim sresinin uzatılması yolu ile oğrencilere sağlam temeller kazandırılmalıdır.
4. Oğreinen yetiştirme programları iyileştirilmeli ve oğretmenine daha itibarlı bir meslek haline getirilmelidir.

5. Söz konusu yeniliklerin geliştirilmesinde vatandaşlar mali destek ve istikrar için >aikümlülük alırken, bütün eğitimciler de önderlik ederek kendilerine düşen görevi yerine getirmelidirler.

Amerika en son olarak. 1994 yılında yürürlüğe giren ve Amerika'yı 2000'lere taşıyacak olan yem ve önenü değişiklikleri gerçekleştirmek istemektedir. Bu çalışma ile eğitimde yapılması istenen değişiklikler şu şekilde ifade edilmektedir (Blumenfield. 1995:210).

1. Bütün çocuklar okula öğrenmeye hazır olarak başlayacaklardır.
2. Lise öğrenimlerini mezuniyetle tamamlayanların sayısı %90'a çıkarılacaktır.
3. Sınıflarda okuyan öğrenciler İngilizce, matematik, fen. yabancı dil. yurttaşlık ve coğrafya dersleri dalül bütün okudukları derslerde yeterlik gösterdikten sonra bir üst kademeye geçebileceklerdir. Amerika'da her okul. öğrencilerin akıllarını iyi kullanmalarını, sorumlu vatandaşlığa, daha iyi eğitime ve ülkenin modern ekonomisinde görev almaya hazırlanabilmelerini mümkün kılacaktır.
4. Ülkenin eğitim gücü. bütün öğrencilerine mesleki becerilerin sürekli geliştirebilmesini sağlayan programlara rahatça girebilme ve gelecek yüzyıla hazırlamak için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri kazanma fırsatı sağlayacaktır.
5. Matematik ve fen bilgisi sıralamasında ABD öğrencileri dünyada birinci sırayı alacaktır.
6. Tüm yetişkin Amerikalılar okur yazar olacak, dünya ekonomik hayatında yarışacak gerekli bilgi ve beceriye sahip olurken vatandaşlık hak ve sorumluluklarını kullanabileceklerdir.
7. ABD'deki her okul uyuşturucu, şiddet sırasında kullanılması yasak silahlardan, alkolden arınmış olacak ve öğrencileri bu konuda bilgilendirmeye ve bilinçlendirmeye yönlendiren disiplinli bir çevre sağlayacaktır.
8. Her okul çocukların sosyal, duygusal ve akademik gelişmelerini yüceltmede velilerin ilgi ve katkıların artıracak ortaklık geliştireceklerdir.

Amerikan eğitim sistemi üzerindeki tartışmalar "Amerika 2000" reformundan sonra da hızlı bir biçimde devam etmektedir. Özellikle Amerikan mesleki ve teknik eğitiminin yetersiz olduğu ifade edilirken bunun yerine Almanya'daki mesleki eğitim sistemi önerilmekte ve özellikle de Almanya'nın "ikili sistemi-Dual sistem"ine övgüler yağdırılmaktadır (Donohu, 1992). "Amerika 2000" reformunun, halkın eğitime hassasiyeti düdeate alınarak Bili Clinton tarafından oy amacına yönelik olarak yapıldığı da vurgulanmaktadır.

## **Almanya**

Alman eğitim sistemine bakıldığında, eğitim sisteminde yeni bir gözden geçirme uygulaması olduğu ve şu kararların dikkate alınarak alındığı ifade edilmektedir (Donohu, 1992:13).

1. Mesleki yetiştirmede olduğu gibi genel eğitimde de mesleki hazırlığın iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması.
2. Kadınların yetiştirme fırsatlarının yaygınlaştırılması, iyileştirilmesi ve onların bilim ve sanayiyle ilgili teknik eğitim programlarına kağımlan için teşvik edilmesi.
3. Okullarda mesleki eğitimde, sđrekli eğitimde ve yđksek oğretimde modem iletişim teknolojilerinin gelişimine dikkat edilerek kullanmaya çalışılması,
4. Aile. ev. iş, sanayi vs. hayağn her alanında evre duyarlığı ve çevreye uumlu davranışların geliştirilmesi.
5. Hızlı teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişmelere ayak uydurabilmek için sđrekli eğitimin yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

### Sonuç

Görđldđđ gibi bđtđn gelişmiş ũlkelerde reform çalışmaları yapılmakta ve uygulanması bđyđk bir heyecan ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Fransa, Almanya ve İngiltere eğitimin amaçlarından birisinin yeterli kalitede iyi yetiştirilmiş ve verimli işgücü geliştirmek olduğunu açıkça ortaya koyarken, Japonya eğitimi milli birliğin, ekonomik kalkınmanın ve uluslararası statđnün anahtarı olarak ifade eğmektedir (Donohu, 1992:47). Wilson (1994:34) ũlkelerin mutlaka mesleki ve talaik eğitime önem vermesi gerektiğini vurgularken, eğitim ve yetiştirme endüstrisinin bđlgesel farklılığa göre yorumlanmasını belirtmektedir.

Değişmekte olan dđnyada, işverenler çeşitli becerilere sahip kalifiye personel eksikliğinin ekonomik bđyümede etkili olduğunu ifade ederken, insanlara birtakım becerileri kazandırması gereken eğitim kurumlarının da bu insanları yetiştirmede yetersiz kaldığı iddia edilebilir.

Bđtđn hđkđmetlerin eğitim alanındaki çalışmalarının temelinde nitelik ve nicelik problemi yatalmaktadır. Gelişmiş ũlkeler nicelik problemi ile değil nitelik problemi ile uğraşıp kafa yorarken gelişmekte olan ũlkeler hem nicelik hem de nitelik problemlerine are aramak zorundadırlar. Oğrencilerin salđp oldukları beceriler ve onların yetiştirilmeleri, geleceğin yđksek teknolojik mesleklerini başanan ve onların iřtđdamdan için yeterli olamamaktadır. Çünkü dđnyada artık bđtđn ũlkeler kđreselleřme çevrimine hızla katıldıktan için. standartları yđkseltmek zomnda olduklarını lüsetmeye başlamışlardır (Schneider. 1993; 157).

Artık bđtđn dđnyada yaygın olarak kabul edilen husus ũlkelerin eğitimdeki başanları ile ekonomik gelişme arasındaki ilişkidir. Çünkü eğitilmiş insan gücü ekonominin bel kemiğini oluşturmaktadır. Eğitimin yerleştireceği bilimsel çalışmalar sonucu elde edilen "hassas bilgi", ũlkelerin dđnya sıralamasında yerlerini belirleyen önemli göstergeler arasında sayılmaktadır.

Bütün ülkelerde iş dünyası ile eğitim kurumları arasında dikkate değer bir yakınlaşmanın olduğu ve bunun geliştirilme çalışmaları dikkati çekmekte olup bu da iş dünyası açısından eğitimin önemini artırmaktadır.

Ülkemizde de eğitim sistemi üzerinde uygulanan sürekli değişken politikalar eğitim sistemi üzerinde olumsuz etki bırakıp gelişmiş ülkeler ile arasındaki mesafeyi açmaktadır.

Başbakan Tansu Çiller'in 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde;

1. Ülkemizin gerçekleri dikkate alınarak sorunların çözümleri için köklü tedbirlere ihtiyacımız olduğunu,
2. Dünyadaki gelişme ve değişim sürecinin yaşanmasının hayati etkilediğini,
3. Avrupa topluluğuna girme sürecinin başlamış olduğunu belirterek eğitimin yeniden düzenlenmesi gerektiğini ifade etmesi, ülkemizin dünyadaki hızlı değişim karşısında kayıtsız kalamayacağını göstermektedir (M.E.B., 1995;9).

Bunun için istikrarlı ve düzenli işleyen eğitim politikalarına ihtiyaç vardır. Şu konuyu hiçbir zaman unutmamak gerekir ki eğitim ile politikanın birbirine karışılmaması gerekir. Eğitimin politik materyal olarak kullanılması geri dönüşü zor ve tedavisi mümkün olmayan yaralar açmaktadır. Eğitim uygulama ve kararlarının bir politik konu olmaktan çıkarılıp, ihtiyaç ve problemlere en iyi cevap verebilecek ve sürekli gelişmeyi sağlayabilecek dinamizmin kazandırılması gerekmektedir. Bu da karar noktasındaki üst yöneticilerin beceri ve yetenekleri ile paralellik gösterecektir.

Bütün ülkelerdeki eğitimle ilgili problemler genel olarak şu başlıklar altında toplanabilir;

1. Kalite,
2. Programların çağın ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi,
3. Öğrencileri bilgi çağına hazırlayacak öğretmenlerin yetiştirilmeleri,
4. Yönetimin merkezi veya yerinden olması,
5. Mesleki ve teknik eğitimde beceri geliştirme.
6. Öğrencilere milli kimliklerinin kazandırılması,
7. Eğitimde aile desteğinin sağlanmasıdır.

Sürekli değişen dünyada ülkelerin gereken katkıları yaparak hedefledikleri konumlara yerleşebilmeleri, yetiştirecekleri gençlik ile mümkün olacaktır. Bunun için eğitim sisteminin sürekli değişen beklentilere ve hedeflere uygun olarak:

1. Bilgiyi elde edip kullanabilecek,
2. Grup halinde çalışabilecek,
3. Öğrenmeye istekli.

*Cafoğlu*

4. Sorumluluk alabilen,
5. Karar verme ve problem çözüme yeteneğine sahip,
6. Sürekli gelişmeyi kendine prensip »dinen elemanları yetiştirmesi temel hedef olarak alınmalıdır.

#### KAYNAKÇA

- Halis, D. W. "16-19: Some Reflections on Europe and Üie Reforms" *Comparative Education*. Vol 30 No.1. 1994
- VVooldrige, Adrian. "A Comparative View of Education Effective School Reforms". *Current*. March/April.1993.
- Donohue, Teresa and others. *The Comprehensive High School: An International Perspective*. NCRVE. Washington 1992
- Lincicome. Mark."Focus on Internationalization of Japanese Education". *Comparative Education Review*. Mayi1993.
- Kıda, Hirashi. "Educational Administration in Japan". *Comparative Education*. , Vol. 22, No1, 1986
- Schneider, Joseph. "Beyond Politics and Symbolism. America 's School in Üie Years Ahead" *Equity and Excellence*. Vol. 5, 1993
- Blumenfiel, Samuel. "Education as A Political issue \* *Vital Speeches of the Day*. Vol LXI.No7. Jan,1995.
- VWilson, David. "Comparative Study of Reform in Post- compulsory Education and Training of Young Adults". *Comparative Education*. Vol.30. No.1 1994
- Hallinger. P ;ve Diğerleri. "Restructuring Schools: Principals Perceptions of Fundamental Educational Reform" *Educational Administration Quarterly*. 28(3) 1992.
- Fullan. M.G ; Miles, M.B. "Getting from Right: What Works and What doesn't" *Phi Delta Kappan*. 73.1992.
- M.E.B.Eğitimde Reform Çalışmaları. 1995
- İngiltere Eğitim ve Bilim Bakanlığı: *Politikadan Uygulamaya Eğitim programları*. London. 1989
- Coxall,Bill and Robins. Lynton. *Contemporary British Politics*. London. 1994

Yazar

Yrd. Doç. Dr. Zuhaf CAFOĞLU, Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesidir.